

**Norma par zaudējumu kompensēšanu sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem
atbilst Satversmei**

2015. gada 8. decembrī Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2015-07-03 „Par Ministru kabineta 2012. gada 15. maija noteikumu Nr. 341 „Kārtība, kādā nosaka un kompensē ar sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu saistītos zaudējumus un izdevumus un nosaka sabiedriskā transporta pakalpojuma tarifu” 3. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 105. pantam”.

Apstrīdētā norma

Ministru kabineta noteikumi Nr. 341 citastarp noteic, ka pārvadātājam, kas sniedz sabiedriskā transporta pakalpojumu, kompensē zaudējumus, kas radušies, ja ar pakalpojuma sniegšanu saistītās nepieciešamās izmaksas ir lielākas par gūtajiem ieņēmumiem. Noteikumu 3. punkts (apstrīdētā norma) noteic, ka šīs izmaksas nedrīkst pārsniegt maksimālās kompensējamās izmaksas, kas noteiktas noteikumu pielikumā.

Augstāka juridiska spēka normas

Satversmes 1. pants: „Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 105. pants: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Lietas fakti

Konstitucionālo sūdzību, pēc kuras Satversmes tiesā ir ierosināta lieta, ir iesniegusi SIA „JELGAVAS AUTOBUSU PARKS” un akciju sabiedrība „Nordeka”. Sūdzības iesniedzējas norāda, ka tās publisku konkursu kārtībā ir ieguvušas tiesības laikā no 2009. gada līdz 2020. gadam sniegt sabiedriskā transporta pakalpojumus. Par pakalpojumu sniegšanu ir noslēgti publiskie līgumi ar Autotransporta direkciju.

Normatīvais regulējums, kas bija spēkā līgumu noslēgšanas laikā, paredzēja, ka pasažieru pārvadātājiem (sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem) tiek kompensēti visi zaudējumi, kas rodas saistībā ar pakalpojumu sniegšanu. Savukārt izmaiņas normatīvajā regulējumā kompensācijas apmēru ierobežojot. Tādā veidā tiek ierobežotas pieteikuma iesniedzēju īpašuma tiesības. Apstrīdētā norma turklāt esot pretrunā ar tiesiskās paļāvības principu.

Tiesas secinājumi un lēmums

Satversmes tiesa apstrīdētās normas atbilstību tiesiskās paļāvības principam vērtēja kopsakarā ar iespējamo īpašuma tiesību ierobežojumu. [11] Satversmes tiesa visupirms noskaidroja, kas izskatāmajā lietā uzskatāms par īpašuma tiesību objektu un vai apstrīdētā norma šīs tiesības ierobežo. [12]

Tiesā atzina, ka tiesības saņemt kompensāciju atbilstoši pieteikuma iesniedzēju un Autotransporta direkcijas noslēgtajiem līgumiem var tikt uzskatītas par īpašuma tiesību objektu. Turklāt, lai arī līgumi paredz, ka kompensācija tiek piešķirta normatīvajos tiesību aktos noteiktajā kārtībā, līgumos ir ietverta norāde par pilna apmēra izdevumu kompensāciju. Tādējādi līgumu slēgšanas brīdī pieteikuma iesniedzējas varēja paļauties uz visu pamatoto izdevumu kompensācijas saņemšanu pilnā apmērā. Pieņemot apstrīdēto normu, Ministru kabinets tiesības uz kompensāciju ir ierobežojis, nosakot kompensējamo izdevumu maksimālo apmēru. Tādējādi apstrīdētā norma ierobežo pieteikuma iesniedzēju īpašuma tiesības. [12.3]

Lai noskaidrotu, vai pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesa vērtē:

- 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu;
- 2) vai pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis;
- 3) vai pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. [13]

Satversmes tiesa atzina, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. [14] Pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir sabiedrības labklājības aizsardzība, proti, apstrīdētā norma stimulē sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējus ierobežot savus izdevumus, tādējādi nodrošinot arī valsts budžeta līdzekļu ekonomiju. [15]

Satversmes tiesa atzina, ka pamattiesību ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi. Tiesa citastarp ņēma vērā to, ka apstrīdētā norma veicina sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzēju ekonomiski atbildīgu rīcību un motivē tos uzlabot savas darbības efektivitāti. Tādā veidā tiek taupīti arī valsts budžeta līdzekļi. Tādējādi sabiedrības ieguvums ir lielāks par pieteikuma iesniedzēju ciestajiem zaudējumiem. [17., 19.]

Tādējādi Satversmes tiesa **atzina apstrīdēto normu par atbilstošu Satversmes 1. un 105. pantam.**

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Spriedums stāsies spēkā dienā, kad tas tiks publicēts oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Sprieduma teksts ir pieejams Satversmes tiesas mājas lapā: http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/spriedums_2015-07-03.pdf.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Līna Kovalevska

Satversmes tiesas priekšsēdētāja palīdze

Lina.Kovalevska@satv.tiesa.gov.lv

67830748, 29813216